

*Și s'au tot dus cu mic cu mare,
Ș'au tot născut ș'au tot murit :*

Țigani merg fără 'ncelare.

ALEX. MACEDONSKI.

NOTIȚE LITTERARE

Talentatul nostru colaborator d. I. S. Spartali, a tradus următorul articol din „Gil-Blas“, marele ziar Parizian :

Regina cărturară. — Să ne aruncăm privirile asupra străinătății și să vedem ce fel sunt ultimele romane ce au părut că merită onoarea să fie traduse în franțuzește. Nu e multă vreme de când, gustul pentru lucrurile străine, a devenit un fenomen caracteristic. Explicarea acestei curiozități, adevărat excesive, era marea trebuință de ceva nou, de care eram cu drept cuvânt însetați dupe ce am cercat toate sistemele ; înse, operele geniale au fost destul de iute sleite și ne-am văzut curând numai în fața unor opere de adoua mână, cărora, le lipsea originalitatea pe care o căutam noi cu pasiune. Și reacțiunea, atunci, a fost bruscă, cu riscul de a fi nedreaptă, cum se întâmplă tot-d'una.

Să cercăm să păstrăm mai multă măsură, și să ne mărginim să cunoaștem manifestările, vrednice de interes ale celor-l'alte literaturii. Să spunem numai că, nu ne mai este ertat se nu știm ce se petrece în domeniul intelectual, afară din țara noastră,

Regina României—în literatură, Carmen Sylva,—un nume de un romantism cam târziu, este, dupe cum se știe, o *cărturară terribilă*, și cam abuzează de coroana sa, pentru a impune producțiile penei sale, necrezut de fecundă. Am mărturisit și altă dată că philosophia sa mi se părea cam întunecoasă și că nu prea pricepeam entuziasmul pe care i'l arată Felibri, cari, fi, de sânge latin, se fac curtezanii acestei germane, nepoata unei regine a Prusiei și rămasă prea germană, ea care invoacă mereu Rhinul „său“ măcar că 'și-a schimbat naționalitatea. Ense, meridionali admiră cu încredere și nu e tocmai sigur că toți cei care'i trimit, din ședințele felibre, sonete galante, să fi citit cărțile sale.

Carmen Sylva, a attins toate genurile—chiar genul plecticos, saii când a cântat cu pretenție pe Jidovul-Rătăcitor, saii când a desnaturat legende frumoase românești, saii când a scris nuvele familiale nude se bea multe cești cu ceai, saii exploatănd poeticește durerile ei de mumă, scoțând, contrar vorbeii lui Heine, cântece mari din mâhnirile sale. Mărturisesc că, în această prvință mai cu seamă, îmi vine rău. Sunt dureri mai mari ce nu par a da dreptul cuiva să cerce să versifice...

Pentru romanțul său din urmă, Carmen Sylva, a luat o colaboratoare, pe D-na Mite Kremnitz. Poate că este obrăsnicie mare (eu ense nu mă laud că sunt curtezan !) a atribui ajutorului colaboratoarei, superioritatea acestei cărți asupra celor de mai înainte. Constat ori-cum, cu deplină bună credință, că sunt câte-va trăsuri de interes în studiul acesta sentimental, care este intitulat *Astra*, dupe numele eroinei.

Forma este cam cu greu de suferit și artificiile de compoziție sunt ingenue. Ca familie ciudată este cea

ai cărei membri, scriu toți, în fie-care seară, jurnalul lor, așa în cât, diversele lor confesiuni, întrunindu-se, să formeze un romanț ! Ense, în paginile aceste incoherente, sunt unele notațiuni în cari se zărește appucătură psihologice.

Astra este o fată frumoasă, veselă, nepăsătoare, înbind șgomotul și mișcarea, care, părăsind un oraș german destul de plecticos, vine să petreacă câtă-va vreme la sora sa, Margareta, măritată cu un boer român, Sander, care a fost, pănă atunci, soțul cel mai bun. Astra, este încântătoare, și partidele se prezintă curând destul de numeroase pentru dânsa, de și este fată săracă. Ense, Sander, care de când a venit Astra, s'a făcut fantastic fără veste, cu tot interesul pe care asigură el că i'l poartă, pare că se silește să depărteze de dânsa pe ori-cine voește s'o ia de nevastă.

Pricina acestei purtări, în apparență neexplicabilă, este că Românul, s'a înamorat nebunește de cumnata sa, cu toata furia unui om care trăiește într'un fel de singurătate. Vine ziua când nu se mai poate stăpâni și când se lbatce în pasiunea lui, propune hotărât Astrei ca s'o fure.

Vorbele lui îngrozesc pe biata fată, care adoră pe Margareta, care vede cu spaimă ce rele poate pricinui prezința sa în casa aceeașă odinioară liniștită, și, ea să scape de Sander, se mărită cu cel întâi venit, cu un băiat cum se cade dar cu inteligența cam slabă. Moroș, care o iubește cu foc, dar cu care e sigur că nu o să poată fi fericită. Și este adevărat că, Astrei, i se uraște groaznic în noua existență pe care și-a impus-o. Cel puțin, ea are conștiința că a făcut un sacrificiu heroic.

Dar la ce i-a slujit sacrificiul ?

Sander, este acum desfăcut eu totul de Margareta. În fața Astrei, el se preface că e nepăsător ; vorbește de nebunie. Ense, este comedia curată ; el o iubește încă, ea simte bine, și turburarea-i crește, fiindcă, începe să priceapă că și ea a pornit pe calea unei pasiuni criminale. În potriva iubirei acesteia, nu nevinovatul Moroș o va feri. Da, de și a cercat ea să se oprească de a iubi pe Sander, cu toate aceste, vede că cumnatul său, prin voința lui încăpățanată, i-a luat cu desăvârșite inima. Lupta nu se mai poate. Sînt lucruri delicate în analiza creșterii acestei iubiri, mai puternică de cât ori-ce, de și procedurile povestirei sunt destul de ne-dibace. Desnodământul e banal. Margareta ghicește ce se petrece în inima sorei sale, ori-cât de leală este Astra, și simțind că trăiește de geaba acum în lume, se omoară, lăsând să se creadă că din întâmplare a murit. Și Astra, prăpădită, înfiorându-se când se gândește că poate să cadă, și neputând să trăiască dacă nu este a lui Sander, se omoară și ea.

Cum se vede, în romanțul acesta sunt prea mulți morți.

*
*

Suvenire Contimporane, de d. G. Sion, membru al Academiei române : — E ciudată țara în care trăim : Appar cărți de valoare și niminî nu vorbește de ele ; îndată ce ense, es de sub typar nerozii, toate ziarele se unesc să laude pe autor. Pe lângă aceste, — în ce tristă țară trăim ! Niuinî nu mai citește cărți românești George Sion, poetul și fabulistul, autorul atât de cu-

noscute, nu mai este el însuși citit. Căci, dacă ar fi, noua sa carte tipărită în 1888, *Suvenirile sale*, ar fi revoltat publicul în privința discreditului pe care epileptica negliobie a unui Iorga, sau fâțărnicia oveiască a unui Ghitea. — căci jidan este ilustrul critic, — voaște se l'asvêre asupra veteranilor litteraturii noastre. Cartea d-lui Sion, scrisă într'un styl fermecător de simplu, va trăi vecinic. Ea cuprinde: *Emanoiparea țiganilor*. — *In arhivele Kigineului*. — *Frați Cucuic* — *Din anul 1848*. — *Baraganul*. — *Din copilărie*. — *Din tinerețe*. — *Epilog*.

Este în acest volum, un întreg material din care ar putea să iasă p'ese teatrale de mult succes, romane din cele mai interesante cât și studii asupra moravurilor timpului.

Suvenirile Contemporane, traduse, ar avea un puternic răsnet în lumea litterară franceză și ar folosi pe autor, cu tot ce mai poate să facă plăcere unui bătrân, — cu glorie și bani.

* *

Florile de câmp de I. St. Paulian — Ce păcat că Olteni nu sunt obrasnici! N'ar fi unul să nu poată să strălucască printre scriitorii *Convorbirilor Litterare*. De altă parte, ce păcat că nu se introduce printre d'nsi îndemnul să mai lase Craiova, pentru-că, mai ales ei, sunt în stare să scape litteratura românească de invazia de barbari ce s'a năpustit asupra capitalei. D-nu I. St. Paulian, ne trimite o carte a sa de versuri, — *pecate de tinerețe* negreșit, — dar în tot cazul, — mult-mulț mai frumoase de cât *pecatele de bătrânețe* ale senatorului-poet M. Gregoriade de Bonachi, care ne dilectează în ultimul număr al *Convorbirilor* cu cinci-sprezece dintre gârbovele peccate ale sale.

Florile de câmp ale d-lui Paulian sînt grațioase; grădinarite ar plăcea și mai mult. În sfârșit, așa cum sînt, ele mi-au suggerat teoria ce am emis asupra Oltenilor și concluzia mea este că Olteni sînt poezi toți.

Țara Oltului este țara cavalerismului romantic și al poeziei înăscute.

* *

Eminentul Academician, d. Vasile Maniu, va avea hiătina aceasta mai multe serate litterare intime. Colaboratori „*Literatorului*” mai ales, își vor da înteluire în salonul d-lui Maniu

* *

Ayont, poeziile de d. *Alexandru Obodanaru*, se vor pune în curând sub tipar. Volumul va cuprinde 250 — 300 pagini. Ele, vor fermeca, fără îndoială pe cititori simțitori și cu gust artistic.

* *

Comitetul teatrului Național, a admis o foarte frumoasă piesă, *Renegatul* d-lui Mircea Dimitriade. Numai, de nu s'ar amăna și reprezentarea acestei piese românești, — dupe obicei, — la calende.

* *

Literatorul, a delegat la mormântarea marelui poet Alexandri, pe colaboratorul său, d. Mircea Dimitriade. Domnia-sa, a citit în fața cociugului, următoarele versuri ale sale; pentru țare, a fost vii felicitat de asistenți :

Nemuriloare umbră,

Reprezentant al țepereii litterare, reprezentant al *Literatorului*, îmi ia curajul, când atâtea celebrități au vorbit, să grăesc în limba ță aleasă, să grăesc în versuri atât de prețuite ție:

Pădurea nu mai sună de cântecele sale,
Și triste-ale ei ramuri înclină la pământ;
Mircești azi înbracă vesmintele de jale,
A lor privighietoare oprindu-se din cânt;
Țărânei lasă lutul, ca sufletu-î să zboare
Pe-o rază aurită, pornită de la soare !

Dar inimile noastre trăsăltă, ni se pare
În freacățul de franze, în vântul trecător
Că încă se înalță duioasa lui cântare...
De și întins și rece, pământ nesimțitor,
În noi nu vor appune accentele-î divine,
Cât vom avea un soare și nopțile senine !

Cât va rodi pământul, cât vara va fi vară;
Cât dragostile 'n suflet ne vor aprinde sorii
În zilele de hiarnă, când sania ușoară
Allături ne va ține, de visuri doritor;
Cât buzele aprinse iubirea vor grăi:
Pastelurile-î clare, poete, vor trăi !

Dar iată că 'nprejuru-î, trup rece, se adună
A tale inspirații... răsar neconținți:
Pepelea, cel șăgalnic; *Rodica*, fată bună,
Și *Grozea Grozovanul*, și *Mihul* iscusit;
Horășiu, *Dan*, *Ovidiu* din mintea ta schintec;
Și *Geta* ce concentrează sublimul din femoe !

Ai întrecut chiar mythul !... *Pygmalion* dispare
În fața ță maestre sculptor, ce-ai conceput
Nu petrei să dai viață; ci 'ntreaga ță suflare,
Simți, creer se renască legenda... Ai p'ăscut
Cu sufletul din ține *heroi* din povești;
Alexandri, printr'ânși, ești mare și trăești !

Când sufletul cu trupul e dat ca să sfârșească
Și'n urmă să nu lase nimic la viitor,
E drept, prieten, rude la capu-î să jalească;
Plecat pentru vecie, din inimile lor
Întreaga-î suvenire, de nori înfășurată
Peri-va, cu țărâna pe raclă aruncată !

La capu-î să nu plângem !. Seuină e-a lui față.
El doarme ! însă-și moartea 'nainte-î s'a înclinat;
Appusul de coboară pe trup, o nouă viață
Lucește peste suflet, în veacul depărtat.
În viața lui seuină, k fost un semi-zeu;
Prin moarte, bardul țerei Alexandri, e *Zeul*

Cât va trăi Românul și va avea o țară,
Cât vom grăi cuvântul de versu-ți fături;
De-ar trece veacuri sute, ca alte să risări
De-a tale inspirații, plăent înmărmurit
Cât încă românește, românul va grăi:
In inimile noastre, poete, vei trăi !

26 August, 1890.

* * *

Societatea oamenilor de littere, a luat hotărârea să își publice statutele sub formă de broșură. Iudată ce ele vor apărea, „*Literatorul*„ le va înfățișa cititorilor săi în rezumat.

Societatea, va cere de asemenea, de la corpurile legiuitoare, să i se recunoască calitatea de persoană legală

* * *

D. Adrian Lătescu, colaboratorul nostru din Paris, a oferit societății oamenilor de littere ce l'a numit membru correspondent, suma de 200 lei. Împreună cu offrandă făcută de d. Ștefan Veron din Brăila, societatea, dispune astăzi de un fond de 600 lei, pe lângă care, se adaugă 200 lei proveniți din cotizațiuni. Precum se vede, fără șgomot și reclame, societatea, își urmează calea încet dar sigur, Reamintim cu această ocaziune că ori-ce offrandă de cărți sau bani se adresează președintelui societății, D. Alexandru Macedonski, *str. Popa-Rusu 21.*

* * *

Telegraphul român de la 2 Septembrie, publică serisoarea de mai jos cu privire la inițiativa ce ar trebui să se ia spre a se ridica lui Alexandri, o statuie, în capitala României >

Domnule redactor,

Am citit într'un ziar că s'ar fi luat inițiativa a se face un bust lui Alexandri, bust ce este a se așeza la Roman.

Liberi sunt Româșceni să ridice un bust lui Alexandri și inițiativa luată îi onorează.

Dar Alexandri nu este poetul județului Roman: Alexandri nu este nici chiar poetul Moldovei. El este marele și neperitorul poet al țerrilor-unite. El, Alexandri, a înțeles înaintea tuturor, în litteratură, nu se cuvine a se importa limba unui ținut; el, Alexandri, întocmește împreună cu Heliade și Bolintineanu o trinitate glorioasă. Prin un studiu critic, tipărit în *Literatorul* din 1882, studiu ce a produs o întregă mișcare intelectuală, m'am ridicat în potruva infailibilității cu care admiratori săi, păreau dispuși să l' înfășoare. In potruva genialuși poetuluși, nici-o dată nu m'am ridicat. Astăzi când densusul ne este răpit, voesc să fiu tot cel întâi și cer pentru memoria lui, răsplată și respectul la care are drept.

Alexandri, a fost și va rămâne pentru mine, armonie și suavitate, iar meritul său de căpetenie va fi, — în pizma neroziei ovreești a așa nunituluși folklorism, că s'a făcut Homerusul poporuluși român.

Din acest punct de vedere mai ales, Alexandri, ca și Homer, va trăi vecinic.

Theatrul său, cele-l'alte poeme ale sale, pot să trăiască. Colocțiunea sa populară, colecțiunea Alexandri, nu va trece.

Lui dar, se cuvine o statuie în forul Bucureștean, o statuie de marmoră albă vênată cu roz, așa precum a fost și însufflețirea poetică a celui care s'a dus.

In numele litteraturii românești, vă rog, domnule redactor, să provocați împreună cu mine la luarea unei asemenea inițiative.

Cabalele ce cutează să se măsoare chiar pe margi nile unuși moment abia închis, cu cel care, în ultimi timp, a fost cea mai înaltă întrupare a poeziei românești, trebuiesc nimicite. Cu prilejul unuși epigramme ce nu era adresată nimănuși, am fost ultragiat continuu. Ce face astăzi spiritul cavaleresc în fața infamuluși discurs ce s'a cutezat a se rosti la Mircești de un oare-care pesimist cu numele Ghibănescu ?

Cred că, a se lăsa câmp liber tăgăduirei marilor geniuri ale națiunii, este a se asvêrli țarra înapoi cu peste o jumătate secol.

Sfârșesc zicând împreună cu pristenul meu Mircea Dimitriade care a reprezentat „Telegraphul„ și „Literatorul„ la mormântarea divuluși poet :

Alexandri n'a murit: Era semi-zeu; astăzi s'a făcut zeu, — iată tot.

ALEXANDRU MACEDONSKI.

* * *

Cestiuni orthographice: Articolul ce s'a tipărit în numărul trecut cu privire la orthographie a adus interesante desbateri într'una din ședințele „Societății Oamenilor de Littere“.

Cei mai mulți s'a unit a recunoaște că phonetismul a înlesnit stricarea limbei și a litteraturii, desnaționalizarea lor chiar.

Situațiunea înfățișând o gravitate excepțională s'a decis ca „Literatorul“, organ ce reprezintă societatea, să accentueze mai mult încă, evoluțiunea sa către ethimologism luând cu hotărâre moștenirea clasiceșușu lui român.

In acest mod, litteratura noastră va fi re-îndreptată și graviteze împrejurul limbilor neo-latine.

Marele și neperitorul Heliade-Rădulescu, va fi mai ales, modelul nostru; credincioși ênse syștamei eclectic, vom lua de la El, chiar cu începerea număruluși viitor, numai ce vom socoti de natură a nu re-duceș la urmă o re-evoluțiune către miserabilul phonetism al epocăi de ignoranță și decadentă cu care luptăm.

* * *

Citim în Românul de la 22 Septembrie: și reproducem întocmai :

„Românul“ va fi reprezentat la congresul studenților și la desvelirea bustuluși lui Eminescu prin colaboratorul nostru, d. Mihail Cuzianu.

„Cititori noștri vor avea zilnic telegrame și dăruș de seamă din Botoșani și Iași.

„De asemenea, „Românul“, a trimis la Botoșani, de caricaturistul Jiquidi, care ne va face diferite desemnuri de pe solemnitatea serbărei.

* * *

Dintr'un articol pe care prietenul și colaboratorul nostru, dl. Mircea Dimitriadu l'a publicat asupra morții lui Alexandri în *Telegraphul român*, extragem următoarele:

Alexandri, pe când nici că se cunoștea ce e poporul de la țară, cu iubirea în suflet pentru el, îi eulise cântecele de dragoste, de jale și vitejie și colecțiunea *Poeziilor Populare*, este o peatră precioasă a țerei.

Au căutat ovroi „folkloriști“ ca să-î răstoarne renumele dând la lumină niște monstruoziții pretinse *poezii populare*, în care limba era măcelărită și ideea în favoarea cărciumarilor ovrei de prin Moldova; dar folklorismul lor a suit și mai sus pe Alexandri în inimile noastre.

Alexandri, acum câțiva ani, a avut feicirea a se vedea sârbătorit nu numai de țara lui, dar și de poezia Provența, unde, la concursul de la Montpellier, prin hymnul *Ginta Lotină*, a câștigat numele de bard al latinității.

Ca or'ce talent mare, ilustrul mort, a căutat să aibă și birfitorî. Câțiva glumeți, în timpul din urmă, au căutat să facă comparațiuni ofensatoare pentru marele poet, cum să și întunece slava lui; dar acelor birfitorî li se poate răspunde cu versurile:

De și voiă să-î doboare,
Cel birfitorî în urmă-î per;
El va rămâne-al nostru soare,
Iar ei, *rugina depe fier!*

Și acum, când lutul s'a stins, sufletul lui Alexandri, ca și o ciocârlie, se sue către culmea soarelui desbrăcat de or'ce patimă, și lămurit ca cel mai curat aur, presa în care el s'a ilustrat, *artele, țara pe care a căntat'o cum și suverani* al căror credințer a fost, nu mai e îndoiială că se vor uni cu glasul nostru și vor ridica un mare monument: Celui mai mare poet al țării românești, bardului Vasile Alexandri.

* * *

Carmen Sylva. — Sub titlul *Les livres de la semaine*, „*La Vie Parisienne*“, se exprimă, în numărul ei de la 26 Iulie, styl nou, asupra *Astreț*, noul romanț al acestei autoare, în modul următor:

„*Astra*, par Carmen Sylva: — Être reine et écrire des mauvais romans! quelles drôles d'idées germent parfois en des cervelles de femmes! seulement, ce qui empêche d'en rire, c'est que cette bonne reine n'en est pas à son premier livre ni, hélas! à son dernier „

* * *

„Bucarest“, ziarul ce apare în capitală în limba franceză, coprinde un interesant articol asupra lui Alexandri. Extragem dintr'ensul, următoarele:

Nous avons relaté l'incident scandaleux des funérailles d'Alexandri, dû à un professeur de Bacău.

M. Ghibanescu est d'autant plus coupable qu'outre l'inconvenance de sa conduite, sa thèse elle-même était absurde. Je sais que M. Maioresco a eu le tort de répandre dans le pays le pessimisme, mais ce n'est point aux jeunes gens à l'adopter. Un jeune homme qui se vante de son pessimisme, sans même connaître la vie,

n'est qu'un poseur ou un imbécile, et sot dans les deux cas. Quant à la poésie pessimiste, elle est ridicule, car pour être logique, un pessimiste devrait se hâter de prendre un revolver! Mais, comme le pessimisme n'est que le résultat d'une constitution malade, qu'un acheminement vers la folie, nous nous expliquons que ces gens-là consentent à vivre.

Ah! mes amis, défiez-vous des grands mots. Que de fois ils cachent de vilains projets, de hontenses ambitions! Ah! quel mal ils nous ont fait, ces hommes légers de pensée qui ont affecté de mépriser le patriotisme de Bolintineano, le rythme et le goût si sûr d'Alexandri, la profondeur de pensées d'Alexandresco, pour mettre à leur place Eminesco et Vlahuță, ce petit bonhomme qui a osé dire un jour à l'Attiénée qu'il fallait les jeter tous trois au feu.

Pour arriver au bout de ma tâche, j'ai refoulé hier mes sentiments, mais je me dis avec le poète:

Revenez, revenez, ô mes tristes pensées,
Je veux rêver et non pleurer.

Je sens maintenant le besoin d'évoquer mes souvenirs et de dire aux jeunes gens: Vous qui commencez à balbutier la langue des vers, sachez que ce n'est que par le cœur qu'un poète est grand, et c'est parce que son cœur vibrait à tous les grands sentiments, la patrie, l'amour, l'humanité, la liberté, qu'Alexandri nous laisse une œuvre immortelle.

C'est parce que c'était un homme de cœur qu'il était bon, toujours heureux, toujours serein, toujours bienveillant.

M. Pogor nous disait comment s'étant réunis vers 1865 quelques Moldaves en société littéraire, ils furent saisis d'émotion en voyant entrer Alexandri, et comment au bout d'une heure il les avait tous conquis; tous étaient ses amis.

Du reste, Alexandri avait compris son rôle. Couronné à Montpellier pour son chant de la race latine, il planait au-dessus de nos discussions littéraires, n'osant pas croire qu'il se trouverait un jour un Roumain, élevé dans l'esprit de dénigrement et de non-admiration si maladroitement développé dans le pays par quelques uns mêmes de ses amis, pour venir insulter à sa tombe.

LUCILIU.

EPIGRAMMĂ

*Napoi stihari de porunceali
In cap cu Eminescu:
Afi copiat fara sfiala
Pe Stalc Prodănescu*

ALEXANDRU OBEDENARU